

Jerzy SPERKA

PANOWIE Z ZUBRZY. Z DZIEJÓW SZLACHTY RUSKIEJ POCHODZENIA ŚLĄSKIEGO W XV WIEKU

W ostatnich latach problem migracji rycerstwa śląskiego na ziemię Rusi Czerwonej zostaje poddany szczegółowym badaniom. W miarę dobrze znani są osadnicy śląscy z czasów rządów księcia Władysława Opolczyka (1372–1379), w zarysie uchwycono też migrantów, którzy nadania na ziemiach ruskich zawdzięczali królowi Władysławowi Jagielle (1386–1434)¹. Niniejszy artykuł chciałbym poświęcić jednemu z beneficjentów Jagiełły, który dał początek rodzinie Zubrskich, gospodarzącej w XV wieku na kilku wsiach leżących w pobliżu Lwowa.

W 1407 roku (27 X) król Władysław Jagiełło przebywając w Medyce koło Przemyśla nadał Janowi z Bierawy na prawie dziedzicznym wieś Zubrzę w dystrykcie i ziemi lwowskiej*. Nadanie miało charakter wieczysty, ale warunkiem posiadania wsi była osobista rezydencja na Rusi ze względu – jak zaznaczono w dokumencie – na małą tam ilość ludzi (*propter defectum hominum*). Obowiązkiem obdarowanego było dostarczanie na wyprawy wojenne jednej włóczni i dwóch łuczniczków. Jednocześnie władca zastrzegł, że alienacja dóbr może nastąpić jedynie za specjalnym zezwoleniem królewskim, natomiast mieszkańcy wsi mają nadal płacić wszystkie daniny i podatki królowi, jak inni mieszkańcy wsi rycerskich w ziemi ruskiej². Nadanie dla Jana z Bierawy nie obejmowało jednak całości osady kryjącej się pod nazwą Zubrza. Niewielka

¹ Sperka J. Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1379–1401. Studium o elicie władzy w relacjach z monarchą. – Katowice, 2006; *Idem*. Początki osadnictwa rycerstwa śląskiego na Rusi Czerwonej // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2010. – Вип. 3. – С. 278–301; *Idem*. Zarys migracji rycerstwa śląskiego na ziemię Rusi Koronnej w okresie panowania Władysława Jagiełły // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2011. – Вип. 4. – С. 221–229; *Idem*. Borschnitzowie na Rusi Czerwonej w XIV–XV wieku // Miasta – ludzie – instytucje – znaki / Red. Z. Piech. – Kraków, 2008. – S. 247–262; *Idem*. Z dziejów migracji rycerstwa śląskiego na ziemię Rusi Koronnej w końcu XIV i w początkach XV wieku (wstępne rozpoznanie) // Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z

dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowoczesnych / Red. W. Bukowski, T. Jurek. – Kraków, 2012. – T. 1. – S. 519–548; *Idem*. Władysław, książę opolski, wieluński, kujawski, dobrzyński, pan Rusi, palatyn Węgier i namiestnik Polski (1326/1330–8 lub 18 maja 1401). – Kraków, 2012. – S. 347–356; Czwojdrak B. Młodowiccy herbu Działosza. Przyczynek do szlachty ziemi przemyskiej w XV wieku // Mieszczanie, wasale, zakonnicy / Red. B. Śliwiński. – Malbork, 2004. – S. 47–59 (w tych pracach literatura przedmiotu).

*Dziś Зубра, 8 km na południe od Lwowa.

² Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie (dalej cyt. AGZ) / Wyd. O. Pietruski, X. Liske. – Lwów, 1873. – T. 4. – Nr 16.

część wsi była już wcześniej – może nawet od czasów Władysława Opolczyka – w rękach prywatnych; w 1391 roku notowany jest Dietko z Zubrzy³; natomiast w latach 1394–1407 dziedzicem części osady był Stanisław Lambertowicz *heres de Zubrza*⁴. Mimo wspomnianych nadań nadal duża część wsi pozostała w rękach królewskich i ona też, co jakiś czas była obciążana sumami, które monarchowie zapisywali różnym beneficjentom. Były one ubezpieczeniem zaciągniętych pożyczek, albo nagrodą za oddane zasługi⁵.

Nowy właściciel części Zubrzy, Jan, pochodził z Górnego Śląska. Jego rodzina Bierawa (Birawa) leżała koło Koźła (dziś Kędzierzyn-Koźle) w ówczesnej domenie książąt oleśnickich, którym jeszcze w drugiej połowie XIV wieku w podziale księstwa bytomsko-kozielskiego przypadła część kozielska. Rodzonym bratem Jana, był Paweł (Paszek) zwany Gawronek⁶, który też dziedziczył na Bierawie⁷. Natomiast najpewniej ich ojcem był Pakosz z Bierawy, starosta strzelecki (1387), który za zasługi otrzymał od księcia opolskiego Bolesława IV wójtostwo w Leśnicy (1386)⁸. Jan i Paweł nie byli jednak jedynymi właścicielami

³ Sprzedał wtedy (wraz z przyjacielem Wojciechem), za radą brata Bruna, sianożęć (łąkę) Grzegorzowi Dawidowskiemu za 1600 groszy: *Petruszewicz A.*, x. Materiały historyczne // *Przegląd Archeologiczny*. – Lwów, 1882. – Zesz. 1, nr 1. – S. 72–73.

⁴ AGZ. – Lwów. 1872. – T. 3. – Nr 57, *Ibidem*. – T. 4. – Nr 19. Stanisław Lambertowicz był pasierbem (*privignus*) Lamberta (*Lymbarda*), który w 1375 roku otrzymał Oświęcę (i Zdużycę) od księcia Władysława Opolczyka: AGZ. – Lwów, 1870. – T. 2. – Nr 5; *Gilewicz A.* Stanowisko i działalność gospodarza Władysława Opolczyka na Rusi w latach 1372–1378 // *Prace historyczne wydane ku uczczeniu 50-lecia Akademickiego Koła Historyków Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1878–1928*. – Lwów, 1929. – S. 99; *Sperka J.* Otoczenie... – S. 279; *Idem.* Początki osadnictwa... – S. 295. Wieś odziedziczyli Przedbór i Stanisław (określani w dokumencie, jako *filiastros* Lamberta), ale po długich sporach w 1393 roku Przedbór zrezygnował z niej na rzecz Stanisława: AGZ. – T. 3. – Nr 56.

⁵ Mikołaj Klus z Wyżnian miał zapisane jakieś sumy na Zubrzy przez króla Władysława Jagiełłę, natomiast Kazimierz Jagiełłończyk zapisał mu jeszcze 100 grzywien (na Zubrzy i innych wsiach): *Katalog dokumentów pergaminowych ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego w Bitburgu / Oprac. J. Tomaszewicz, M. Zdanek, pod red. W. Bukowskiego*. – Kraków, 2004. – Nr 59; AGZ. – Lwów, 1875. – T. 5. – Nr 114;

Andrzej Jacimierski w 1469 roku okazał lustratorom dokumenty królewskie na sumy zapisane na Zubrzy (jeden na 100 grzywien, drugi na 200 grzywien) oraz na Zubrzy i Wodnikach (jeden na 200 grzywien, drugi na 100 grzywien): *Bona regalia onerata in terris Russiae. Lustratio 1469 r.* (dalej cyt. *Lustracja z 1469 roku*) // *Źródła dziejowe*. – Warszawa, 1902. – T. 18, cz. 1. – S. 29. W 1488 roku król Kazimierz Jagiełłończyk zapisał Andrzejowi i Janowi Jaćmierskim 280 grzywien na Zubrzy: *Matricularum Regni Poloniae Summaria / Wyd. T. Wierzbowski*. – Warszawa, 1905. – T. 1. – Nr 1945.

⁶ AGZ. – T. 5. – Nr 68–71.

⁷ Paweł (Paszek) Gawronek wzmiankowany jest w źródłach po raz pierwszy w 1427 roku (21.01), wtedy to książę opolski Bolko IV potwierdził mu zamianę dóbr Reichenwald (dziś Dąbie) z Jaśkiem z Kamieńca za Sośnicowice (koło Koźła) i 30 grzywien dopłaty: *Codex diplomaticus Silesiae / Wyd. W. Wattenbach, C. Grünhagen*. – Breslau, 1865. – Bd. 6. – Nr 176. – S. 51. W 1443 roku (8.02) jeszcze żył, ponieważ jego brat, Jan Zubrski, sporządzając testament (8.02.1443), zaznaczył, że uczynił to za jego zgodą: AGZ. – T. 5. – Nr 91.

⁸ *Weltzel A.* Geschichte der Stadt, Herrschaft und Ehemalige Festung Cosel. – Berlin, 1866. – S. 192; *Diplomatische Beyträge zur Unterschung der Schlesischen Rechte und Geschichte / Wyd. J. E. Böhme*. – Berlin, 1771. – Bd. 2. – S. 74; *Sękowski R.* Herbarz

Bierawy, gdyż przynajmniej od 1402 roku część wsi była w rękach Gumprechta Dluhomila (sporadycznie pisał się z tej wsi)⁹.

Przynależność herbowa Jana i Pawła z Bierawy, niestety, nie jest znana. Nie zachowały się odciski, ani odrisy ich pieczęci. Ostrożną sugestią wysunął kiedyś Roman Sękowski, który kierując się przesłanką, że wójtostwo w Leśnicy w XV wieku było w rękach rodziny Strzelów (Strela), wskazywał, że może z tej rodziny wywodzili się właściciele Bierawy w końcu XIV wieku¹⁰. Z braku źródeł hipotezy tej nie da się jednak potwierdzić, ani też odrzucić, warto jednak zaznaczyć, że wójtostwo, które Pakosz z Bierawy otrzymał od księcia, wkrótce mogło zostać sprzedane i przejść właśnie w ręce Strzelów.

Zapewne względy materialne zadecydowały o tym, że Jan z Bierawy postanowił zaciągnąć się na służbę u obcego monarchy. Oczywiście nie należy bagatelizować też innych przyczyn takiego kroku, jak chęć zdobycia sławy rycerskiej, czy poznania nowych krajów. W swych działaniach Jan poszedł śladami wielu drobnych rycerzy śląskich, którzy nie mając możliwości zrobienia kariery, ani powiększenia dóbr w swych rodzimych księstwach szukali szczęścia na polskim dworze. Natomiast perspektywy zdobycia majątku za sprawą polskiego monarchy – zwłaszcza na Rusi Czerwonej, gdzie ludzi ciągle brakowało, a ziemi było pod dostatkiem – były w tym czasie bardzo duże.

Ubogi materiał źródłowy uniemożliwia odpowiedzenie na pytanie, jak długo Jan z Bierawy służył królowi i jakie zasługi zadecydowały o nadaniu mu prawem wieczystym części królewskiej wsi Zubrza. Otrzymał ją Jan potraktował jednak bardzo poważnie i jak wskazują jego dalsze działania, ta podlowska wieś stać się miała jego nowym domem rodzinnym, a Ruś jego nową ojczyzną. Od razu zresztą zaczął się pisać z tej wsi, zarzucając śląską Bierawę, a po pewnym czasie przyjął odmiejscowe nazwisko Zubrski¹¹. Jeszcze w grudniu 1407 roku Jan powiększył swój areal w Zubrzy. Zakupił wtedy, wraz z swoimi dziećmi (nie wymienionym z imienia w dokumencie), za 80 kop groszy od wspomnianego szlachetnego Stanisława z Zubrzy, pasierba Lamberta, jego część w tej wsi. Transakcji dokonano przed starostą ruskim Florianem z Korytnicy na Zamku Niskim we Lwowie. Warunkiem posiadania tego nowego działu było zobowiązanie do udziału w wyprawach z jednym łucznikiem. Była to oczywiście osobna służba, prócz tej, która wynikała z wcześniejszego posiadania części Zubrzy z łaski królewskiej¹².

Aby lepiej gospodarować w posiadanych dobrach już w roku następnym zwrócił się do króla o przeniesienie swojej wsi na prawo niemieckie. Władysław Jagiełło uwzględniając jego prośbę, 29 października 1408 roku w Przemyśle

szlachty śląskiej. – Katowice, 2002. – T. 1. – S. 156.

⁹ Katalog dokumentów przechowywanych w Archiwach Państwowych Dolnego Śląska / Oprac. R. Żerelik. – Wrocław, 1998. – T. 9. – Nr 4 (po raz pierwszy wzmiankowany jest Dluhomil z Bierawy, który kupił od Hansa Bessa z Rogowa wieś Narok). W 1416 r. (10.02) Gumprecht Dluhomil

miał kupić od wójta Leśnicy kolejną część jego dziedzictwa w Bierawie. Dluhomilowie pieczętowali się herbem "Trzy Radła": Sękowski J. Herbarz... – Katowice, 2003. – T. 2. – S. 44.

¹⁰ Sękowski R. Herbarz... – T. 1. – S. 156.

¹¹ Zob.: AGZ. – T. 4. – Nr 19, 20; Ibidem. – T. 5. – Nr 61–65.

¹² AGZ. – T. 4. – Nr 19.

wystawił stosowny przywilej. W dokumencie zaznaczono, że mieszkańcy Zubrzy zostali zwolnieni z sądownictwa wojewodów, kasztelanów i sędziów i poddani pod jurysdykcję sołtysa, który z kolei miał odpowiadać przed właścicielem wsi¹³. Prawu magdeburskiemu podporządkowano jednak – co zaznaczono w dokumencie – tylko katolików, a to jednoznacznie wskazuje, że prawosławni mieszkańcy mieli nadal podlegać ciężarom prawa ruskiego. Przywilej dla Zubrzy wpisuje się w dyskryminacyjną wobec ludności prawosławnej politykę Władysława Jagiełły zaniechaną na ziemiach ruskich dopiero po jego śmierci¹⁴.

W 1411 roku Jan Zubrski rozpoczął powiększanie swojego majątku o osady sąsiadujące z Zubrzą, tym samym próbując stworzyć zwarty kompleks dóbr. Najpierw kupił (3.01.1411) od Piotra Włodkowica z Charbinowic, podstolego sandomierskiego i starosty trembowelskiego? za 120 kop ruskiej monety pospolitej wieś Oświęcę wraz z dorzyszczem Kreblowo, należącym do Jerzego alias Jurka¹⁵. Tego samego dnia nabył jeszcze od wspomnianego Piotra część wsi Sichów za 60 kop groszy ruskich i konia wartego 4 kopy groszy ruskich. Była to część wsi, którą wcześniej Piotr Włodkowic nabył od Jaśka Fortuny i jego syna Jana¹⁶. W roku następnym (14.09.1412) Jan z Zubrzy kupił jeszcze od Piotra Włodkowica pozostałą część Sichowa za sumę 130 kop groszy ruskich¹⁷. Pięć lat później (25.08.1417) Jan Zubrski po raz pierwszy skorzystał na regulacji granic, które z rozkazu królewskiego przeprowadzili komisarze królewscy na czele ze starostą ruskim i kasztelanem śremskim, Iwanem z Obichowa. Wyznaczyli oni granice, sypiąc kopce między Zubrzą i Lwowem oraz Zubrzą i wsią królewską Sokolniki¹⁸. Natomiast granice między Zubrzą a królewską wsią Sołonki wytyczono w 1433 roku, uczynili to, też z rozkazu królewskiego, Wincenty z Szamotuł, kasztelan międzyrzecki i starosta ruski i Dobiesław ze Sprowy, podkomorzy ruski¹⁹.

Ciągle powiększając swoje gospodarstwo oraz dochody Jan Zubrski jeszcze w 1420 roku pozyskał od Ostaszka z Dawidowa (h. Prus II) sianożęcia (czyli łąki) w Dawidowie. Potem w wyniku długich zabiegów udało mu się skupić rozproszony sołectwo w Zubrzy. Najpierw, w 1423 roku nabył część należącą do Miczka

¹³ AGZ. – T. 4. – Nr 20.

¹⁴ Zob. na ten temat: *Janeczek A.* Upośledzenie Rusinów w przywilejach prawa niemieckiego Władysława Jagiełły // *Przegląd Historyczny.* – 1984. – T. 75. – S. 527–541; *Trajdos T. M.* Kościół Katolicki na ziemiach ruskich Korony i Litwy za panowania Władysława II Jagiełły (1386–1434). – Wrocław; Kraków, 1983. – T. 1. – S. 288.

¹⁵ AGZ. – T. 4. – Nr. 24 Wieś Oświęcę Piotr Włodkowic z Charbinowic kupił wcześniej za tę samą sumę od wspomnianego Stanisława Lambertowicza: *ibidem.* – Nr 26 (formalny dokument potwierdzający tę transakcję starosta lwowski Florian z Korytnicy wystawił dopiero 14.03.1411 r., mimo, że 3 miesiące wcześniej Piotr sprzedał wieś Janowi z Zubrzy). Obecnie wieś Oświęca nie istnieje;

pod tą nazwą funkcjonuje pole w Zubrzy.

¹⁶ AGZ. – T. 4. – Nr 25. Dziś w nowej dzielnicy miejskiej na południe od miasta historycznego.

¹⁷ AGZ. – T. 4. – Nr 29. Tę część Sichowa Piotr Włodkowic kupił (28.10.1411) od Jaśka Fortuny i jego syna Jana za 120 kop groszy ruskich: *Ibidem.* – Nr 27. W 1430 roku starosta ruski Jan Mężyk z Dąbrowy wraz z asesorami rozstrzygał z polecenia królewskiego spór o wieś Sichów między Janem, Mikołajem i Marcinem, braćmi z Knihynic (synami Piotra z Knihynic), a Janem z Zubrzy. Bracia z Knihynic odstąpili od roszczeń do tej wsi, ponieważ ich ojciec zeznał, że Sichów nie należy do ich macierzysty: *Ibidem.* – T. 5. – Nr 49.

¹⁸ AGZ. – T. 4. – Nr 37, 38.

¹⁹ *Ibidem.* – T. 5. – Nr 55.

Tworkowicza z Rodatycz²⁰. Potem, w 1442 roku, wszedł w posiadanie za 50 grzywien części od Stefana, mieszczanina z Gródka²¹. Pozostałą część wykupił od Piotra i Michała Kongisarów, mieszczan lwowskich, którym ostatnią ratę należności w wysokości 50 grzywien uregulował już po jego śmierci syn Jan w 1464 roku²².

Niewątpliwie Jan Zubrski był człowiekiem przedsiębiorczym, potrafiącym dbać o swoje interesy. Wiemy, że wystarał się u króla Władysława Jagiełły, aby ten powierzył mu lokację wsi Skniłów pod Lwowem, a w zamian miał otrzymać tam sołectwo. Dowiadujemy się o tym z dokumentu wystawionego w 1437 roku (3.03) przez króla Władysława III w Krakowie. Aby zadość uczynić Janowi (obecnemu wtedy u jego boku), który nie otrzymał stosownego dokumentu z kancelarii królewskiej z powodu zaniedbania przez ówczesnego podkanclerzego Władysława Oporowskiego, monarcha postanowił wprowadzić w życie dawne obietnice poprzednika i wyznaczyć Janowi sołectwo, a stosowny dokument wystawić, kiedy osiągnie pełnoletność²³.

W czasie wspomnianego pobytu w Krakowie Jan Zubrski uregulował też sprawy majątkowe ze swoim bratem Pawłem (Paszkiem) Gawronkiem z Bierawy. Podziału dóbr, w tym odziedziczonych po zmarłych krewnych, dokonano 1 marca 1437 roku, za pośrednictwem rozjemców, a zarazem przyjaciół, Gumprechta z Bierawy, starosty strzeleckiego i Piotra z Lubszy, kanclerza księcia niemodlińsko-strzeleckiego Bernarda. Niestety wystawiony wtedy dokument nie podaje szczegółów podziału, poza tym, że bracia zawarli ugode, skasowali swoje pozwy wobec siebie i umorzyli procesy w sprawie podziału swych dóbr odziedziczonych po zmarłych krewnych, oraz, że Jan miał dać rekompensatę Pawłowi w kwocie 30 grzywien²⁴. Tego samego dnia ugode potwierdził starosta ruski (i jednocześnie kasztelan międzyrzecki) Wincenty z Szamotuł²⁵. Natomiast ostatecznie sfinalizowano ją we Lwowie 7 czerwca tego roku kiedy przed sędzią ziemskim Stanisławem z Dawidowa i podsędkiem Janem z Zimnej Wody, Paszek Gawronek pokwitował brata z przypadającej mu po ojcu i krewnych części spadku i odebrał rekompensatę w kwocie 30 grzywien groszy²⁶.

Ugoda majątkowa z bratem była częścią większych uregulowań rodzinno-majątkowych, które zapobiegliwy i skrupulatny Jan Zubrski przeprowadził w tym czasie. Jeszcze w 1435 roku wypłacił posag córkom Dorocie i Jadwidze, rok później (1436) doprowadził do ugody z kolejną córką Katarzyną, a w 1443 roku ugodził się z Małgorzatą (o tych sprawach szczegółowo niżej)²⁷. Mając załatwione sprawy posagowe córek, mógł spokojnie spisać testament, co uczynił 8.02.1443 roku we Lwowie przed Janem z Czyżowa, kasztelanem krakowskim i namiestnikiem Małopolski i Rusi z ramienia króla Władysława III. Cały majątek ruchomy i nieruchomy przekazał nieletnim synom, Janowi i Mikołajowi, a

²⁰ Ibidem. – T. 4. – Nr 51, 63.

²¹ Ibidem. – T. 5. – Nr 90.

²² Ibidem. Lwów, 1876. – T. 6. – Nr 59. Należność miał uregulować w dwóch ratach po 25 grzywien, a w razie nie wywiązania się z umowy, dać wwiązanie na tę sumę w

czynsz z Zubrzy.

²³ AGZ. – T. 5. – Nr 70.

²⁴ Ibidem. – Nr 68.

²⁵ Ibidem. – Nr 69.

²⁶ Ibidem. – Nr 71.

²⁷ Ibidem. – Nr 61, 63, 65, 92; Ibidem. – Lwów, 1889. – T. 14. – Nr 669, 681, 895.

egzekutorem testamentu i jednocześnie opiekunem synów, wyznaczył Mikołaja z Gołogór, podczaszego lwowskiego²⁸.

Stopniowy wzrost zamożności Jana Zubrskiego powodował, że także jego pozycja w gronie szlachty ruskiej systematycznie rosła, darzono go zaufaniem i szanowano, a świadczą o tym poniższe przykłady. W latach 1421–1425 był – wraz z arcybiskupem lwowskim Janem Rzeszowskim, Rafałem z Soboty (i Obichowa) i Piotrem Cebrowskim – sędzią polubownym w zatargach miasta Lwowa ze Stanisławem z Sulimowa (herbu Ślizien), jego bratem Wojtkiem, zwanym Ślizień, byłym burgrabią zamku lwowskiego, i Grzymkiem z Bogusławic, grodowymi zamku lwowskiego za zadane rany²⁹. Poręczał za innych ziemian³⁰, świadcował na dokumentach urzędniczych i szlacheckich³¹. W latach 1441–1446 był powoływany na asesora roczków grodzkich i ziemskich lwowskich³², w tym czasie dwukrotnie (19.05.1443, 19.03.1446) pełnił też funkcję sędziego grodzkiego³³, zastępując Mikołaja Czelatyckiego z Położewa (herbu Ramułt) i Stanisława ze Srok (herbu Prawdzic)³⁴.

Jan Zubrski, jak chyba wszyscy właściciele dóbr ziemskich w tym czasie, miał także konflikty z sąsiadami. W 1448 roku spotykamy go przy ugodzie o zajazd jego karczmy w Sichowie z Piotrem z Branic, który zapłacił mu za szkody jedną kopę groszy. Rok później (1449) stawał przed sądem grodzkim w procesie z przedmieszczanami lwowskimi o położenie aresztu na wyrąb lasów zubrzyckich³⁵. Niestety trzy lata później zaczął mieć kłopoty ze zdrowiem, i to na tyle poważne, że nie mógł już stawiać się przed sądem w swoich sprawach. Z powodu choroby przekładano mu od 26.02.1452 do 13.04.1453 roku terminy z poddanymi dominikanów lwowskich z Krotoszyna; w jego zastępstwie występowałi niekiedy, zięć Jan z Winnik i żona Dorota³⁶. Zmarł po 13.04 a przed 15.06.1453 roku³⁷. Pozostawił po sobie dwóch synów, Jana i Mikołaja oraz sześć córek: Małgorzatę, Katarzynę, Dorotę, Jadwigę, Zofię i Ewę.

Synowie Jana Zubrskiego, Jan i Mikołaj podzielili się ojcowizną w 1457 (1.08). Zgodnie z postanowieniem ojcowskim, starszy z braci, Jan, odstąpił młodszemu połowę Zubrzy i Oświcę. Mikołajowi w Zubrzy przypadł dwór i dwa stawy, jeden znajdujący się za dworem, a drugi naprzeciwko kościoła. Nad stawem pod dworem Mikołaj mógł wybudować sobie młyn, a drzewo na jego budowę, i na rzecz

²⁸ AGZ. – T. 5. – Nr 91.

²⁹ Ibidem. – T. 4. – Nr 56, 57, 71.

³⁰ Ibidem. – T. 5. – Nr 46 (w 1430 roku, wraz z Piotrem Odrowążem, starostą samborskim, Stanisławem Dawidowskim, sędzią lwowskim, Dymitrem z Chodorowa, poręczył za Jana Cielątko, starostę łańcuckiego, że ten załatwi sprawę macierzyzny, na której jego żona Anna ma zapisane uposażenie).

³¹ Materiały archiwalne wyjęte głównie z Metryki Litewskiej od 1348 do 1607 r. / Wyd. A. Prochaska. – Lwów, 1890. – Nr 36 (1419 r.); AGZ. – T. 2. – Nr 41 (1421 r.), 49 (1427 r.), 73 (1447 r.); Ibidem. – T. 5. – Nr 46 (1430 r.); Ibidem. – T. 13. – Lwów, 1888. – Nr 803 (1438 r.).

³² AGZ. – T. 14. – S. 35, 59, 65, 85, 90, 96, 101, 117, 121, 131, 132, 185, 206.

³³ Ibidem. – S. 95. – Nr 752. – S. 206.

³⁴ *Maleczyński K.* Urzędnicy grodzcy i ziemscy lwowscy w latach 1352–1783. – Lwów, 1938. – S. 60.

³⁵ AGZ. – T. 14. – Nr 1985, 2191, 2192, 2193, 2211.

³⁶ Ibidem. – Nr 2563, 2579, 2602, 2603, 2691, 2722, 2754, 2757, 2792.

³⁷ Ostatni raz, jako żyjący odnotowany został 13.04.1453 r., natomiast 15.06.1453 r., jego żona Dorota, występuje już, jako wdowa: AGZ. – T. 14. – Nr 2792, 2859.

dworu, miał prawo pobierać z lasów należących do tych wsi. Prawo patronatu kościoła w Zubrzy miało należeć do obu braci³⁸. Starszy z braci, Jan, wziął natomiast drugą połowę Zubrzy z karczmą oraz wieś Sichów. Z tej części – jak wynika z późniejszych źródeł – miały być wypłacone posagi niezamężnym jeszcze siostrom: Zofii i Katarzynie³⁹. Z matką Dorotą, ugodzili się 3 miesiące później (11.11.1453), odstępując jej dwór ojca, przynależne do niego role, młyn i sadzawkę w Zubrzy⁴⁰.

Biografia "Jana młodszego" z Zubrzy nie wnosi do zasiedlania Rusi Czerwonej żadnych szczególnych wątków. Jego krótkie życie – zmarł najpewniej wiosną 1467 roku⁴¹ – upłynęło na asesorii w sądach ziemskich i grodzkich lwowskich (1455–1456, 1466–1467)⁴², na regulowaniu zobowiązań ojcowskich⁴³ oraz swoich. Z tych ostatnich najbardziej obciążające były sprawy z Gołąbkami z Zimnej Wody. W 1456 roku Jan Winnicki, szwagier Jana i Mikołaja Zubrskich, spłacił ich dług w wysokości 110 grzywien, ubezpieczony na Zubrzy, którzy ci byli winni braciom Janowi i Piotrowi z Zimnej Wody. Następnie, w związku z tym, że teraz on stał się wierzycielem Zubrskich, przejął wieś i jak się miało okazać, on i jego potomkowie utrzymali się przy części Zubrzy do końca XV wieku (szczegółowo o tym zob. dalej)⁴⁴. W tym samym roku Jan Zubrski poręczył (wraz ze Ściborem z Wiszni, sędzią lwowskim) Andrzejowi Odrowążowi ze Sprowy, wojewodzie i staroście ruskiemu pożyczkę 110 grzywien, którą ten zaciągnął od wspomnianych Jana i Piotra Gołąbków z Zimnej Wody. Ponieważ Andrzej do śmierci nie oddał długu, w 1465 roku Gołąbkowie pozwali Jana Zubrskiego jako poręczyciela o spłatę należności. Nie pomogło uchylanie się od odpowiedzialności, gdyż król nakazał mu stawić się w sądzie, a ten w 1466 roku skazał go na oddanie należnych 110 grzywien i jeszcze zapłatę 3 grzywien kary sądowej⁴⁵.

³⁸ AGZ. – T. 5. – Nr 153.

³⁹ Ibidem. – Lwów, 1878. – T. 7. – Nr 79, 80.

⁴⁰ Ibidem. – T. 14. – Nr 2962. Dorota żyła jeszcze w 1454 r. (19.07): tamże. – Nr 3151.

⁴¹ Jan Zubrski niknie ze źródeł po 9.03.1467 roku (AGZ. – Lwów, 1891. – T. 15. – S. 69), a sprawy rodzinne przejmuje, młodszy z braci, Mikołaj (zob. niżej). *Polackówna H.* [Recenzja:] *Dąbkowski P.* Wędrówki rodzin szlacheckich. Karta z dziejów szlachty halickiej. – Lwów, 1916 // *kwartalnik Historyczny.* – 1926. – T. 40. – S. 443. Nie zauważyła jednak recenzentka tego i połączyła w jedną postać dwie różne osoby występujące w źródłach, jako Jan Zubrski. Tą drugą osobą, która figuruje w źródłach jako Jan Zubrski, był Jan z Pustomytów i Czajkowic (syn Jana z Winnik i Pustomytów, szwagier Jana i Mikołaja Zubrskich). Ten mając w zastawie część Zubrzy (przejął ją po ojcu), już w 1463 roku zaczął się z niej pisać (AGZ. – T. 15. – Nr 3232), a z czasem przybrał nazwisko Zubrski. Pisał się też jako Jan Zubrski z Czajkowic, zm.

w 1500–1501 r.: Ibidem. – S. 195, 299, 365, 405. – Nr. 2678, 3173, 3246, 4361, 4371; Ibidem. – Lwów, 1901. – T. 17. – Nr 2298, 2453.

⁴² AGZ. – T. 14. – S. 442, 444–449, 452–454, 459–460, 462, 485, 489; Ibidem. – T. 15. – S. 46, 51, 53, 57; Ibidem. – Lwów, 1906. – T. 19. – S. 490. – Nr 2764.

⁴³ W 1464 roku dopłacił 50 grzywien za sołectwo w Zubrzy mieszczanom lwowskim, Piotrowi i Michałowi Kongisarom; został pozwany przez Jana, wójta z Pomorzana, któremu ojciec był winien za sukno 3 kopy i 18 groszy; dług ojca wobec zięcia Jana z Winnik wynosił 50 grzywien (plus jeszcze posag dla Jadwigi w tej samej kwocie): AGZ. – T. 6. – Nr 59; Ibidem. – T. 15. – Nr 2751, 3312.

⁴⁴ AGZ. – T. 19. – Nr 2751, 2752. Jan Zubrski był winien jeszcze 12 grzywien Janowi Winnickiemu, które pożyczył w 1456 roku: Ibidem. – T. 15. – Nr 123, 129, 176.

⁴⁵ AGZ. – T. 5. – Nr 146; Ibidem. – T. 6. – Nr 65, 74; Ibidem. – T. 19. – Nr 2826. W 1466 roku musiał jeszcze zapłacić – a nakazał mu

Życie Mikołaja Zubrskiego nie różniło się wiele od brata Jana, chociaż o wiele dłuższe, było charakterystyczne – jak to trafnie ujęła H. Polackówna – dla przeciętnego ziemianina drugiej połowy XV wieku⁴⁶. W latach 1465–1497 był systematycznie powoływany na asesora sądów ziemskich i grodzkich lwowskich⁴⁷, zastępował w 1473 roku dwukrotnie wicestarostę lwowskiego Pełkę Łysakowskiego, pełnił też na krótko funkcje sędziego grodzkiego (5 III 1498)⁴⁸. W czasie lustracji królewskiej na Rusi w 1469 roku, udokumentował prawa do Zubrzy przedstawiając dokument Władysława Jagiełły dotyczący nadania tej wsi⁴⁹. Rok wcześniej (1468) sprzedał swój dom znajdujący się na przedmieściu Lwowa (od strony Gródka) Janowi Gołąbkowi z Zimnej Wody⁵⁰. W 1493 roku wydał za mąż siostrę Ewę za Bernarda, mieszczanina lwowskiego, oprawiając jej posag w wysokości 60 grzywien, z tego 30 grzywien na połowie młyna w Zubrzy i na połowie Oświcy, natomiast drugie 30 grzywien na długi, który miał wobec Bernarda, zabezpieczonym na źrebie w Zubrzy⁵¹. W tym samym roku sprzedał też ostatecznie całą swoją część w Zubrzy wspomnianemu szwagrowi za 200 grzywien. Natomiast staw rybny w tej wsi, znajdujący się naprzeciw kościoła, odstąpił za 12,5 grzywiny Janowi, paśnikowi lwowskiemu⁵². Sam natomiast kupił w 1496 roku wieś Doliniany w powiecie gródeckim od Marcina Kołaty, mieszczanina gródeckiego, syna Mikołaja Kołaty młynarza, za 250 grzywien (2/3 za gotówkę, a 1/3 wsi otrzymał od niego w darze)⁵³. Nic nie wiadomo o żonie Mikołaja i ewentualnym potomstwie⁵⁴.

Jeśli chodzi o losy córek Jana z Zubrzy „starszego”, to Małgorzata już około 1427 roku była żoną Jana Gołąbka z Zimnej Wody, herbu Gryf, podsędkiem (1435–1444), a później sędzią ziemskim lwowskim (1444–1454)⁵⁵. W 1443 roku pozwała ojca o swoją macierzyznę, a zachodzącą w procesie był jej 15-letni syn Jan, student (*studiosus*), który ją przekonał do ugody z jej ojcem, a swoim dziadem. Jan Zubrski przyjmując wyrok sądu wypłacił wnukom 25 grzywien należne im po matce⁵⁶. Po śmierci Jana Gołąbka starszego (1454), jego synowie: Jan, Paweł i Piotr – z pierwszego małżeństwa (z Małgorzatą Zubrską) oraz to Jan ze Sprowy, podstoli sandomierski i starosta samborski – 7 florenów za koncerz Hernestowi, kupcowi lwowskiemu: Ibidem. – T. 7. – Nr 57.

⁴⁶ Polackówna H. Recenzja... – S. 443.

⁴⁷ AGZ. – T. 15. – S. 40, 83, 90, 92, 97, 106, 118, 127, 156, 158, 184, 337, 425, 430; Ibidem. – T. 17. – S. 433, 436; Ibidem. – T. 19. – S. 520, 523.

⁴⁸ Ibidem. – T. 15. – S. 350; Ibidem. – T. 17. – Nr 3606; Ibidem. – T. 19. – Nr 2892.

⁴⁹ Lustracja z 1469 roku. – S. 18.

⁵⁰ AGZ. – T. 15. – Nr 675.

⁵¹ Ibidem. – Nr 2281, 2282, 2283, 2284.

⁵² Ibidem. – Nr 2280, 2285.

⁵³ Ibidem. – Nr 2502; Polackówna H. Recenzja... – S. 444.

⁵⁴ Sugestia H. Polackówny (Recenzja... – S. 444), że żoną mogła być bliżej

nieznana Barbara, która w 1493 roku otrzymała jakieś dzierżawy w Zubrzy i Oświcy i została określona jako *socera* w odniesieniu do Bernarda, szwagra Mikołaja Zubrskiego (AGZ. – T. 15. – Nr 2283), jest mało przekonująca. W kolejnej bowiem zapisce wspomniana Barbara kwituje Jana z Zubrzy z otrzymania 24 grzywien, jednak, nie zaznaczono tam, co w takich sytuacjach było regułą, że jest jego żoną: Ibidem. – Nr 2477.

⁵⁵ AGZ. – T. 5. – Nr 92; Urzędnicy województwa ruskiego XIV–XVIII wieku. Spisy / Oprac. K. Przyboś. – Wrocław; Kraków, 1987 (dalej cyt.: UrzRus). – Nr 1020, 1093; Boniecki A. Herbarz polski. – Warszawa, 1911. – T. 14. – S. 118.

⁵⁶ AGZ. – T. 5. – Nr 92; T. 14. – Nr 669, 681, 895; Polackówna H. Recenzja... – S. 441.

Marcin i Jerzy – z drugiego spłacili drugą żonę ojca, Dorotę, córkę Kunata z Tuligłów z wiana i podzielili się dobrami. Jan z Marcinem wzięli Zimną Wodę, którą ojciec posiadał z nadania królewskiego, natomiast Piotr i Paweł (oraz zapewne Jerzy, nie wymieniony w działach), Leśniowice w powiecie gródeckim i Pietrycze w powiecie złoczowskim⁵⁷.

Kolejna córka Jana z Zubrzy, Dorota, została żoną Szymka z Bóbrki, wojskiego przemyskiego (1448) i sędziego grodzkiego przemyskiego (1470–1471), który mógł pochodzić ze śląskiej rodziny Ramszów herbu Działosza⁵⁸. W 1435 (1.02) i 1445 roku (15.01) skwitowała ojca z wypłaty posagu, jednocześnie nie wnosząc żadnych pretensji do należnej jej ojcowizny i macierzyzny⁵⁹. Trzecia córka Zubrskiego, Jadwiga, wyszła najpierw za Konrada z Kunaszowa, herbu Radwan (zapewne rodem ze Śląska) i skwitowała ojca z odbioru posagu w wysokości 50 grzywien w 1435 (2.09) i 1448 roku (8.03)⁶⁰. W 1453 roku miała już kolejnego męża Jana z Winnik i Pustomytów. Ten przez pewien czas (1453–1455) dobitnie podkreślał związki z nową rodziną i występował, jako *gener Zubrski*⁶¹. Wkrótce zresztą z tytułu zobowiązań pieniężnych, jakie miał wobec niego teść, Jan Zubrski straszy i szwagier Jan Zubrski młodszy, przejął w zastaw Zubrzę i zaczął się z niej pisać⁶². Ponieważ zobowiązania pieniężne nie zostały uregulowane, prawo do części Zubrzy i części Oświcy przeszło na jego synów: Jana i Mikołaja, z których ten pierwszy używał nazwiska Zubrski (pisał się też z Pustomytów i Czajkowic)⁶³. Swój dział w Zubrzy Mikołaj (piszący się później z Pustomytów) utrzymał do śmierci w 1489/1499 roku. Natomiast Jan, który do swojej części dołączył schedę po bracie, już w 1499 roku zastawił ją Mikołajowi Tycze, mieszczaninowi lwowskiemu, na 3 lata za 100 grzywien. Ten ostatni jeszcze w tym samym roku podzastawił te dobra Dzierśławowi Wilczkowi z Boczowa, podkomorzemu lwowskiemu⁶⁴.

⁵⁷ AGZ. – T. 14. – Nr 3464; Lustracja z 1469 roku. – S. 16, 29; *Boniecki A. Herbarz...* – T. 14. – S. 118.

⁵⁸ *UrzRus.* – Nr 2093. – S. 313. Tam sugestia, że mógł przynależeć do rodu Korczaków za: *Boniecki A. Herbarz polski. Uzupełnienia i sprostowania do części I.* – Warszawa, 1901. – S. 207. Jednak bratem Szymka z Bóbrki był Ramsz (AGZ. – T. 13. – Nr 4436), a to wskazywałoby na śląskie pochodzenie. Na temat Ramszów zob.: *Sperka J. Z dziejów migracji...* – S. 544–555.

⁵⁹ AGZ. – T. 5. – Nr 61, 115; *Boniecki A. Herbarz polski. Uzupełnienia...* – S. 207.

⁶⁰ AGZ. – T. 5. – Nr 63, 123. Za śląskim pochodzeniem Kunaszowskich przemawiają dwie przesłanki, a mianowicie, że Kunaszów w ziemi halickiej posiadali z nadania Władysława Opolczyka oraz imię Konrad, typowo niemieckie, funkcjonujące w rodzinie: Lustracja z 1469 roku. – S. 34; *Boniecki A. Herbarz polski.* – Warszawa, 1909. – T. 13. – S. 168.

⁶¹ AGZ. – T. 14. – Nr 2797, 3377, 3402, 3403, 3414, 3415, 3475, 3808.

⁶² Z tytułu posagu Jadwigi należało mu się 50 grzywien, teściowi, Janowi Zubrskiemu starszemu pożyczył 50 grzywien, a szwagrowi Janowi Zubrskiemu młodszemu 12 grzywien (1457 r.), wszystko to było ubezpieczone na Zubrzy: AGZ. – T. 15. – Nr 123, 129, 176; *Ibidem.* – T. 19. – Nr 2751. W dodatku przejął Zubrzę od braci Jana i Piotra z Zimnej Wody, którzy mieli ją w zastawie od Jana z Zubrzy na sumę 110 grzywien: *Ibidem.* – Nr 2751.

⁶³ Zob. wyżej przyp. 42. Jan, syn Jana Winnickiego, w 1463 roku otrzymał od ojca na 3 lata królewską Pustomyty. Natomiast, z ręką Katarzyny, córki Michała Działoszy i Beaty, poślubionej około 1470 roku, otrzymał część w Czajkowicach (pow. lwowski): *Polackówna H. Recenzja...* – S. 442.

⁶⁴ AGZ. – T. 15. – Nr 2794, 2850, 2892; *Ibidem.* – T. 17. – Nr 3785, 3799; *Ibidem.* – T. 9. – Nr 130.

Kolejna córka Jana Zubrskiego starszego, Katarzyna, najpewniej pozostała niezamężna. Występuje w źródłach jedynie dwukrotnie: w 1436 roku, kiedy odstąpiła ojcu i bratu przynależną sobie po ojcu i matce część w Zubrzy, oraz w 1485 roku (4.03), kiedy z siostrą Zofią przeprowadzają podział dóbr należnych im po ojcu, dzieląc się po połowie należnościami w Zubrzy i Sichowie⁶⁵. Wspomniana Zofia, tego samego dnia (4.03.1485), przypadłe jej w podziale dobra sprzedała za 250 grzywien Janowi, wójtowi z Sokolnik; była żoną Jan Kunata z Tuligłów, też mającego korzenie na Śląsku⁶⁶. Ostatnią córką Jana Zubrskiego starszego była Ewa, która, jak już wspomiano, wyszła w 1493 roku za Bernarda, mieszczanina lwowskiego, mając wtedy około 40 lat⁶⁷.

Dzieje panów z Zubrzy rodem ze śląskiej Bierawy są przykładem wykorzystania szansy danej im przez króla polskiego na dostanie i spokojne życie na ziemiach ruskich. Niewątpliwie ich rodzinne strony raczej by im tego nie zagwarantowały. Trzeba jednak przyznać, że łaskę królewską wsparli ciężką pracą i wielkim zaangażowaniem, i ją pomnożyli. Jan z Zubrzy (senior), uczynił wszystko, aby w miarę swoich możliwości – a mówimy o średniozamożnym szlachcicu – zagospodarować się na nowych dobrach. Rozwijając intensywną działalność, szedł w kierunku uregulowania i wytyczenia granic swoich dóbr, przeniesienia ich na prawo niemieckie, co gwarantowało lepszy rozwój gospodarczy, wreszcie komasację gruntów poprzez skup drobnej własności od sąsiednich właścicieli. Jego synowie już takiej energii nie wykazywali, raczej korzystali z owoców pracy ojca, niż otwierali nowe kierunki działań. Czy łatwo się zaaklimatyzowali w nowym kraju, gdzie przybyszów, takich jak oni było bardzo wielu, ale przecież większość stanowili autochtoni, w dodatku innego wyznania niż imigranci? W rodzinne strony już nie wrócili, co wskazuje, że ziemie ruskie potraktowali jako nową ojczyznę. Można natomiast zauważyć, że Zubrscy (mamy do czynienia tylko z dwoma pokoleniami rodziny) starali się trzymać nie tylko w kręgu szeroko pojętych imigrantów, ale w dodatku ograniczonym do przybyszów ze Śląska. Świadczą o tym przede wszystkim małżeństwa zawierane przez córki Jana Zubrskiego, które w większości zamykały się w gronie migrantów śląskich. Czy była to prawidłowość, czy tylko jednostkowy przypadek pozwolą wyjaśnić dopiero dalsze badania, które muszą objąć inne rodziny przybyłe na ziemie ruskie, nie tylko ze Śląska, ale i z innych ziem polskich.

W tym miejscu warto podnieść jeszcze jeden problem, a mianowicie, że Jan Zubrski senior i jego synowie przez ponad 20 lat obracali się w szerokim kręgu rodziny Odrowążów Sprowskich. Mimo, że Zubrscy nie pełnili żadnych urzędów administracyjnych, które pozostawały w gestii Sprowskich, nie pełnili takowych w ich majątkach, i nie byli urzędnikami ich dworu, to krąg rodzinny i społeczny panów z Zubrzy, obejmował osoby ściśle związane z tymi możnowładcami. Wspomniani Mikołaj z Gołogór, podczaszy lwowski,

⁶⁵ Ibidem. – T. 5. – Nr 65; Ibidem. – T. 7. – Nr 79 (Katarzynie przypadł w Zubrzy dwór i przynależne do niego łany, połowa młyna, staw młyński, łąka obok nowego stawu, pół karczmy oraz połowa wsi Sichów. Natomiast Zofia otrzymała pozostałą część

łanów w Zubrzy, dwa ogrody, pół karczmy z połową młyna, połowę nowego stawu, staw opuszczony oraz połowę wsi Sichów).

⁶⁶ AGZ. – T. 7. – Nr 80.

⁶⁷ Ibidem. – T. 15. – Nr 2281, 2282, 2283, 2284. Zob. wyżej przyp. 52.

wyznaczony na egzekutora testamentu i opiekuna synów Jana Zubrskiego, Jan Gołąbek z Zimnej Wody, sędzieja lwowski, zięć Jana seniora z Zubrzy, Mikołaj z Czelatycz i Stanisław ze Srok, sędziowie grodzcy lwowscy, których Jan senior z Zubrzy zastępował, są osobami zaliczanymi do rodziny dworskiej Piotra i Andrzeja Odrowążów, wojewodów i starostów ruskich⁶⁸. Jan młodszy z Zubrzy był nawet poręczycielem Andrzeja Odrowąża, wojewody ruskiego, a Mikołaj Zubrski, został zobowiązany przez Jana Sprowskiego, starostę samborskiego, aby uregulował dług wobec kupca lwowskiego. To wszystko skutkowało z pewnością tym, że Jan i Mikołaj Zubrscy nie znaleźli się wśród kilkudziesięciu przedstawicieli szlachty ziemi lwowskiej, którzy 13 grudnia 1464 roku przystąpili do konfederacji wymierzonej przeciw dominacji Odrowążów⁶⁹.

Сілезький університет в Катовіцах

⁶⁸ Zob.: Wilamowski M. Familia dworska Piotra i Andrzeja Odrowążów Sprowskich, wojewodów i starostów ruskich // Polska i jej sąsiedzi w późnym średniowieczu / Red. K. Ożóg, S. Szczur. – Kraków, 2000. – S. 290, 292, 303.

⁶⁹ AGZ. – T. 7. – Nr 55. Wilamowski M. (Familia... – S. 314) trafnie zwrócił uwagę na prawidłowość, że familianci Odrowążów nie przystąpili do konfederacji, Zubrscy nie znaleźli się jednak w polu zainteresowań tego badacza.